

THE BILINGUAL CREATIVITY OF TATJANA POKRAJAC-PAPUCCI

Kristina Riman

Faculty of Educational Sciences, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia, kristina.riman@unipu.hr

Lorena Lazarić

Faculty of Educational Sciences, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia, lorena.lazaric@unipu.hr

Abstract: Contemporary Croatian female author of literary works for children Tatjana Pokrajac-Papucci for a long series of years has been creating poetic and prose texts in the Croatian standard language and the Chakavian dialect, which are not infrequently published as a bilingual, Croatian-Italian edition. Considering that the author lives in the area of western Istria for which the right of equal use of the Italian language is prescribed by law, the intention of the author to publish her works in both languages represents a good practice of nurturing bilingualism. In the work, works published in the Croatian and Italian languages are observed. The illustrated books *Mala slikarica/La piccola pittrice*, *Andana i Bijeli Jure: Mala priča o Rovinju/Andana e Giorgio Bianco: Piccola storia di Rovigno*, and poems from the illustrated collection *Mašta čini svašta* are singled out. The stated works are placed in the educational context of bilingualism characteristic of the Istrian area, considering that the author's texts have been published also in textbooks of primary education. The results of the thematic analysis indicate that the themes and motifs in the observed texts can be classified into two groups. The first group consists of themes and motifs from the Istrian/Rovinj past and they are shaped so that singled out local and regional features describe and interpret in a reception-wise close way to the child reader, while the second group of themes and motifs is aimed at the experience of childhood which corresponds to the contemporary reception of that life period. On the basis of the conducted analyses, it can be concluded that the observed works are intended in the first place for the bilingual reader who can, in accordance with their bilingual experience, experience the texts in both languages.

Keywords: children's literature, bilingualism, Istria, education.

DVOJEZIČNO STVARALAŠTVO TATJANE POKRAJAC-PAPUCCI

Kristina Riman

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska,
kristina.riman@unipu.hr

Lorena Lazarić

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska,
lorena.lazaric@unipu.hr

Sažetak: Suvremena hrvatska autorica književnih djela za djecu Tatjana Pokrajac-Papucci dugi niz godina stvara pjesničke i prozne tekstove na hrvatskom standardnom jeziku i čakavskom narječju, koji su nerijetko objavljeni kao dvojezično, hrvatsko-talijansko izdanje. S obzirom da autorica živi na prostoru zapadne Istre za koji je zakonom propisano pravo ravnopravnog korištenja talijanskog jezika, namjera autorice da svoje radove objavi na oba jezika predstavlja dobru praksu njegovanja dvojezičnosti. U radu se promatraju djela objavljena na hrvatskom i talijanskom jeziku. Izdvojene su ilustrirane knjige *Mala slikarica/La piccola pittrice*, *Andana i Bijeli Jure: Mala priča o Rovinju/Andana e Giorgio Bianco: Piccola storia di Rovigno* te pjesme iz ilustrirane zbirke *Mašta čini svašta*. Navedena su djela stavljena u odgojno-obrazovni kontekst dvojezičnosti karakterističnom za istarski prostor, s obzirom da su autoričini tekstovi objavljavani i u udžbenicima primarnog obrazovanja. Rezultati tematske analize ukazuju da se teme i motivi u promatranim tekstovima mogu razvrstati u dvije skupine. Prvu skupinu čine teme i motivi iz istarske/rovinjske prošlosti i oblikovani su tako da izdvojene lokalne i regionalne značajke opisuju i tumače recepcijski blisko dječjem čitatelju, dok je druga skupina tema i motiva usmjerena na doživljaj djetinjstva koji odgovara suvremenoj recepciji tog životnog razdoblja. Na temelju provedenih analiza može se zaključiti da su promatrana djela namijenjena u prvom redu dvojezičnom čitatelju koji može, u skladu sa svojim dvojezičnim iskustvom, tekstove doživjeti na oba jezika.

Ključne riječi: dječja književnost, dvojezičnost, Istra, obrazovanje

1. UVOD

Istra je po stoljetnoj tradiciji dvojezična regija u kojoj se uz hrvatski jezik i kulturu njeguju i talijanski jezik i kultura (*Statut Istarske županije / Statuto della Regione istriana*, 2021). Ova dvojezičnost nije samo stvar tradicije nego je i

pravno priznata, što se vidi u službeno dvojezičnoj županiji Istarskog poluotoka u Hrvatskoj, gdje se koriste oba jezika. Jezični krajolik regije odražava ovu dvostruku baštinu, sa znakovima i javnim komunikacijama često predstavljenim na oba jezika, naglašavajući provedbu jezičnih politika koje podržavaju ovu dvojezičnost (Maticchio, 2022).

U Istarskoj županiji obrazovanje se odvija ne samo na hrvatskom jeziku, već i na jeziku i pismu talijanske nacionalne manjine na svim obrazovnim razinama, od vrtića do fakulteta (Lazarić i Drandić, 2017). Republika Hrvatska je 1996. godine s Republikom Italijom potpisala bilateralni sporazum o zaštiti prava nacionalnih manjina, pripadnika talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske nacionalne manjine u Italiji. Stoga pripadnici talijanske nacionalne manjine svoje pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju sudjelovanjem u predškolskom odgoju i obrazovanju na materinskom jeziku (Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi, 2022), te u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju kroz model A i model C. Model A podrazumijeva da se cjelokupna nastava izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskoga jezika u istom broju sati u kojem se uči jezik manjine. Ovaj model nastave provodi u se posebnim školskim ustanovama u kojima je cjelokupna nastava na jeziku pripadnika nacionalne manjine ili u posebnim odjelima u ustanovama s nastavom na hrvatskome jeziku. Model C je oblik u kojem se uz redovitu nastavu na hrvatskome jeziku, na manjinskome jeziku izvodi se nastava jezika i kulture nacionalne manjine u trajanju od dva do pet školskih sati tjedno, a obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, geografije, povijesti, glazbene i likovne kulture/umjetnosti. Nastava se organizira u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama.

Interkulturalnost u Istri karakterizira suživot vodoravne (horizontalne) i okomite (vertikalne) dvojezičnosti (Jelaska i sur., 2005), budući da se uz hrvatski i talijanski standardni jezik prisutnima u formalnom obrazovanju, u svakodnevnoj komunikaciji koriste i njihovi dijalekti (čakavski i kajkavski odnosno istroveneto i istrioto).

Interkulturalni odgoj i obrazovanje igraju ključnu ulogu u oblikovanju pozitivnog stava prema baštini, tradiciji i kulturnom identitetu (Kolovrat, 2022). To je osobito vidljivo u multikulturalnim okruženjima poput Istre, gdje interakcija s dvojezičnošću, jezikom i dijalektom potiče dječji interes i znatiželju prema različitosti. Takvo okruženje pruža djeci priliku da se upoznaju s različitim kulturnim vrijednostima i uči ih poštivati, njegovati i čuvati tradiciju. Istaknuta je važnost formiranja međuetničke kulture među mlađim studentima kao sredstvo za njegovanje poštovanja i pozitivnih stavova prema jeziku, kulturi i tradiciji vlastitih i drugih naroda, što je bitno u multinacionalnom društvu (Grabovac i sur., 2023). Osim toga, izloženost multikulturalnim elementima i uloga školskog okruženja u oblikovanju društvenog identiteta i promicanju kulturne otvorenosti značajni su u razvoju interkulturalnih kompetencija među djecom i adolescentima (Pavlović, Sučić i Maglić 2022). U Istri se naglašava integracija regionalne kulturne baštine u obrazovni proces, s projektima usmjerenim na podizanje svijesti o važnosti regionalnih elemenata u stvaranju osobnih identiteta od malih nogu, pri čemu veliku ulogu u tome ima i zavičajna dječja književnost (Vrcić-Mataija i Troha 2016).

U višekulturnim sredinama, kao što je Istra, interakcija s dvojezičnosti, jezikom i dijalektom, budi kod djece interes i radoznalost prema različitosti, daje im mogućnost da se upoznaju s kulturnim vrijednostima te ih podučava njegovanju, poštivanju i čuvanju tradicije (Drandić, Lazarić i Vivoda, 2022).

2. ŽIVOT I STVARALAŠTVO TATJANE POKRAJAC PAPUCCI

Tatjana Pokrajac Papucci rođena je 1957. godine u Puli, živi u Rovinjskom Selu. suvremena je književnica koja piše za djecu i mladež, te je članica Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade Istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika. Njezina prva objavljena knjiga bila je ilustrirana zbirka poezije s kojom je pobijedila na Međunarodnom književnom natječaju „Parole senza frontiere – Riječi bez granica“. Njezino stvaralaštvo obilježava veći broj djela koja su pisana na hrvatskom i još nekom jeziku, a nerijetko i na svom materinskom čakavskom dijalektu. Tako je objavila zbirku poezije *Mašta čini svašta* koja je pisana na hrvatskom standardnom jeziku, čakavskom narječju i prevedena je na talijanski jezik. Priča *Mala slikarica* objavljena je kao dvojezična slikovnica *Mala slikarica – La piccola Pittrice* i za nju je Pokrajac Papucci 2011. godine dobila posebno priznanje komisije Međunarodnog književnog natječaja „Internationaler Kinder und Jugendbuchwettbewerb“ u Austriji. U nakladi Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade objavljenje su joj zbirka dječjeg pjesništva *Zašto baš to* i zbirka čakavskog pjesništva *Išćen bičve*. Dvojezična priča *Andana i Bijeli Jure – Mala priča o Rovinju* objavljena je na hrvatskom i talijanskom jeziku u nakladi Grada Rovinja. Na 4. Festivalu dječjih umjetnosti FEDU u Sarajevu za bajku *Karakol je gol* dodijeljena joj je Planeta Bajka - 1. nagrada za najljepšu bajku 2018. godine. Godinu kasnije objavila je dvije knjige: kratki dječji roman *Hirovita Mara* i *Brbljava Ara*, a Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika objavio je bajku *Karakol je gol* u obliku slikovnice. Godine 2021. objavila je slikovnicu *Kako je Tuga postala Radost*, na temelju priče koja je 2017. godine osvojila 3. nagradu stručnog povjerenstva Međunarodnog književnog natječaja „Internationaler Kinder und Jugendbuchwettbewerb“ u Austriji. Godine 2022. je u nakladi Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade objavila slikovnicu *Kreketava bajka*.

Tekstovi Tatjane Pokrajac Papucci objavljeni su i u dječjim časopisima poput Smiba, Radosti, Zvrka i ostalih, ali i u školskim udžbenicima za niže razrede osnovne škole. Njezino je stvaralaštvo zastupljeno i u antologijama dječje književnosti.

3. DVOJEZIČNO PJESNIŠTVO I SVEVREMENSKE TEME I MOTIVI

U zbirci *Mašta čini svašta* objavljeno je nekoliko pjesama prevedenih na talijanski jezik: *Želim/Vorrei; Uglavnom o glavama/Parlando di teste; Prijevara/La beffa; Kornjača na koncertu/La tartaruga in concerto; Zaljubljeni Goran/Goran innamorato; Moj did/Mio nonno; Što donosi rujan/Che ci porta settembre; Zimska idila/Idillio invernale; Mjesečev zov/Il richiamo della luna.*

Pjesma *Želim* sastoji se od tri katrene u kojima pjesnikinja nabraja svoje želje, a to su sunčan planet, zvjezdana noć i radost. Navedene želje bliske su dječjem doživljaju svijeta; motiv sunčanog dana povezan je s igrom na otvorenom i dobrim raspoloženjem, noć osvijetljena zvijezdama stvara bajkovit ugođaj koji uvodi u lijepe snove, a motiv sreće metaforički je prikazan kao cvijet koji ne vene.

Uglavnom o glavama pjesma je od pet distiha u kojoj je motiv glave sagledan različitih perspektiva povezanima s korijenom riječi. Glava je mjesto za frizuru, šešire i mašnice, mjesto u kojem se množe problemi, njome se razmišlja, gubi je se zbog ljubavi. Uz taj se motiv autorica poigrava i frazemima: „glavom kroz zid se, ipak, ne može“ i „Nekima u glavu udari slava“. U posljednjem distihu, poput zaključka, motiv glave povezuje se s glavicom salate što cijeloj pjesmi daje šaljivi prizvuk.

Prevara je pjesma od sedam katrena. U prvih se pet strofa opisuje situacija u kojoj je netko pokrao smočnicu, opisuje se atmosfera u kojoj nitko ne zna što se dogodilo, a da pritom nitko ništa nije čuo. Napetost kulminira u šestoj strofi u kojoj se lopov vratio, a posljednja strofa donosi šaljivo razrješenje u kojem se otkriva kradljivac, obični mali miš.

Kornjača na koncertu duža je pjesma šaljivog karaktera koja opisuje pokušaj kornjače da održi koncert. U cijeloj se pjesmi naglašava motiv sporosti koja je za kornjaču karakteristična, ali se ističe i njezina upornost da, unatoč brojnim zaprekama, koncert ipak održi. I ova pjesma završava šaljivim zaključkom: kornjača se toliko zaniжела u svoju izvedbu da nije primijetila da je ostala sama.

Zaljubljeni Goran dječja je ljubavna pjesma u kojoj se opisuje uobičajen odnos dječaka i djevojčica. Lirski subjekt je Goran prikazan kao nestašan dječak koji radi nepodopštine i ne voli djevojčice, a sve se to promijeni kada mu se jedna od njih jako sviđa. Uz promjenu Goranovog raspoloženja i ponašanja vezan je motiv sante leda. Njegovo se srce čini hladnim, ali se na kraju iza prividne hladnoće skriva toplina.

Pjesma *Moj did* odskače od ostalih utoliko što je pisana na čakavskom dijalektu. Autorica je svjesna da je korištenje dijalekta u opadanju i da velik broj djece sve manje ima priliku govoriti na jeziku svojih predaka, stoga je uz ovu, ali i ostale pjesme na istarskom dijalektu, ponuđen i rječnik nepoznatih riječi. Autorica piše o djedu kojeg nikad nije upoznala, ali su joj o njemu pričali, naročito o njegovoj ljubavi prema knjigama. Promišljanjem o tome bi li djed bio ponosan na unuku koja se bavi literarnim radom, autorica je stvorila toplu atmosferu u odnosu na pretka kojeg nije poznavala, ali s kojim, prema svjedočenju drugih, ima puno toga zajedničkoga.

Što donosi rujan pjesma je koja ističe motive jeseni; kako one koje se odnose na prirodne pojave, tako i one koji se odnose na dječji život. Šarenilo jesenskih boja i plodova prirode povezano je s motivom povratka u školu. Jesen u ovoj pjesmi nije prikazana prvenstveno kao period u kojem se priroda smiruje i priprema za zimu, već se motivom prinove (Lana će dobiti brata) naglašava plodnost i ljepota rujna kao mjeseca koji prethodi zimskim hladnoćama.

U pjesmi *Zimska idila* koja slijedi nakon pjesme o rujnu autorica ponovno koristi djeci bliske motive koji stvaraju bajkoviti osjećaj hladnog godišnjeg doba. Zima je personificirana kao božica zime uz koju se vežu motivi pahulja, snijega kao bijelog saga i čipke koju će odjenuti priroda. Zima je prikazana idilično i u posljednjem se stihu dovodi u vezu s motivom Sunca koje je također personificirano i čiji je zadatak zamrznuti osmijeh kako bi hladna ljepota što duže trajala.

Mjesečev zov pjesma je koja stvara čaroban ugođaj noći, ističući motive srebra, zlata i šumskih vila u bijelim haljinama. Navedeni motivi metafora su za noćne pojave koje se mogu vidjeti za vedrih noći i u kojima dominira mjesečeva svjetlost, a stihovi završavaju željom: „I ja prozor svoj raskrilih, / te poželjeh s njima poći, / od radosti ruke pružam, / neću spavat' ove noći.“

Navedene pjesme bliske su dječjoj recepciji ne samo s obzirom na teme i motive, već i s obzirom na način svoje obrade. Iako je svaka od njih pisana tradicionalnim stihovima oblikovanim u tradicionalnu formu, prepoznaje se usmjerenost na suvremeno dijete kojem se, u prvom redu, nudi vedar i humorističan pristup stihovima. Tematske preokupacije bliske su dječjem čitatelju i uvode ga u tradicionalan dječji svijet lišen suvremenih pojava usmjerenih na digitalnu tehnologiju i sjedilački način života. Iako u pjesmama nisu naglašeni motivi multikulturalnosti, već se radi o svevremenskim motivima, prevođenje pjesama na talijanski jezik upućuju na želju autorice da dvojezičnim

pristupom dopre do čitatelja koji žive u dvojezičnom okruženju i ponudi im doživljajno iskustvo pjesme na dva bliska jezika.

4. DJEČJE ŽELJE I MEĐUGENERACIJSKI ODNOSI

Ilustrirana knjiga Mala slikarica/La piccola pittrice problematizira jednu od suvremenih pojava u društvu, a odnosi se na potrebu roditelja da djetetu omoguće razvoj njihovih mogućnosti, nerijetko bez razumijevanja dječjih želja i potreba. Djevojčica Miljana želi biti slikarica, a roditelji inzistiraju na sviranju klavira jer su zaljubljenici u glazbu. Ona toliko želi slikati da u snovima vidi slikarski pribor, a duga joj nudi boje koje su joj potrebne za slikanje. Njezinu veliku želju ostvaruje njezin djed kad joj za Božić pokloni slikarski pribor. Nakon toga Miljana prihvaća oba hobija – uživa u slikanju, ali i u sviranju klavira, i čini joj se da je dobra u obje aktivnosti.

Pripovijetka je recepcijski usmjerena na dječjeg čitatelja i donosi rješenje situacije koja se ponekad dešava u obiteljskom životu, a odnosi se na uvažavanje ili neuvažavanje dječjih potreba. Pri tome je naglašen međugeneracijski odnos između djeda i unuke, kao odnos između srodnika koji se bolje razumiju i uspostavljaju odnos koji se više temelji na bezuvjetnoj ljubavi nego obavezi odraslog člana obitelji da odgaja dijete.

5. PRIČA O ROVINJU KAO VODIČ KROZ GRAD; DVOJEZIČNOST I MULTIKULTURALNOST

Andana i Bijeli Jure dvojezična je priča o Rovinju. To je ilustrirana priča s fantastičnim elementima o djevojčici koja ljetno provodi kod bake u Rovinju i s galebom Bijelim Jurom obilazi i upoznaje rovinjske znamenitosti i upoznaje ih. Pripovijetka je koncipirana na takav način da djevojčica u stvarnom svijetu danima gleda galeba na prozoru i daje mu ime Bijeli Jure, da bi taj isti galeb noćima dolazio po nju i upoznao ju s Rovinjem.

Prvu večer djevojčica upoznaje različite nazive kojima je Rovinj nazivan i na taj način se čitatelja uvodi u kompleksne odnose koji su kroz povijest postojali na prostorima zapadne Istre, a koji se danas ogledaju u dvojezičnosti i multikulturalnosti. Podrijetlo Rovinja kao grada pojašnjeno je u skladu s dječjom recepcijom, izdvojeno je nekoliko povijesnih trenutaka koji se smatraju ključnima u rovinjskoj prošlosti, pri čemu se ističe da je Rovinj „...upoznao mnoge vladavine i sve su one ostavile na njemu neizbrisive kulturne, lingvističke, društvene, umjetničke i arhitektonske tragove. Zbog toga Rovinj i jest tako lijep jer u sebi sadrži posebnosti iz svake vladavine“ (Pokrajac-Papucci 2017: 9). Uz tumačenja rovinjske prošlosti, autorica u tekst unosi i brojne elemente koji se odnose na poznavanje baštine, ali i talijanske pojmove koji opisuju pojedine stvari i pojave. Tako se Andana prve večeri susreće s pojmom ‘bitinada’, nazivom za tradicionalne pjesme na rovinjskom dijalektu, te talijanskim nazivom Rovinja u prošlosti, ‘popolana del mare’ (pučanka od mora). Složenu prošlost Rovinja obilježavaju mlatačka, francuska, austrijska, talijanska i jugoslavenska uprava, i svaka država čiji je rovinjski prostor bio dio ostavila je svoj trag. Stoga, iako je danas Rovinj dio Republike Hrvatske, ovaj grad predstavlja pravi primjer multijezičnog i multinacionalnog prostora.

Sljedeće večeri galeb u svojem tumačenju koristi veći broj talijanskih riječi i pojmova pa djevojčica ističe svoju zbunjenost novim riječima, ali izražava i nesigurnost zbog činjenice da svi stanovnici Rovinja te izraze razumiju: „Znači da su ovdje svi pametniji od mene kad ja to nisam znala“ (Pokrajac-Papucci 2017: 14). U ovim riječima koje je autorica namijenila da ih izgovori djevojčica, ponovno se može prepoznati njezina svijest o recepcijskoj usmjerenosti književnih tekstova namijenjenih dječjem čitatelju. Naime, dijete još nema iskustvo odrasle osobe kojoj je jasno da lokalno stanovništvo ima svoje posebnosti, kulturološke i jezične, i da one pridošlici ne moraju biti poznate niti jasne. Ovom replikom autorica se približava dječjem doživljaju ispričanih sadržaja i na taj način tekst čini blizak upravo onom djetetu koje nije iz Rovinja, a čita ovu priču. Ova prva pojava prave dvojezičnosti u tekstu pojačana je i likovnim prikazom. Ilustracija uz ovaj tekst ističe riječi koje izgovara galeb: ‘Hai capito?’, napisane sivom bojom, uz hrvatski prijevod: ‘Jesi li razumjela??’, istaknut žutom bojom i s trima upitnicima. Ovakvim isticanjem dvojezičnih izraza ilustratorica Tanja Ranić Rovis ilustracijom dodatno naglašava značajku ovog teksta koji ističe upravo ovaj aspekt života u zapadnoj Istri.

Nadalje, galeb ističe nazive poznatijih ulica i raznih dijelova grada koje bi svaki posjetitelj trebao vidjeti i nešto o njima znati. Posebnu pozornost posvećuje zidinama ističući njihov značaj i navodeći neprijatelje od kojih su se stanovnici kroz povijest trebali braniti. Povremeno prekidajući galebovo izlaganje, Andana postavlja pitanja kojima se vezuje uz suvremeni život i popularnu kulturu. Primjer takve intervencije predstavlja upit o riječi skalina i njezinoj povezanosti sa zabavnom glazbom i pjesmom Olivera Dragojevića. U ovoj noći, Andana doznaje i podrijetlo svojeg imena jer je galeb obavještava da se tako zove rovinjska luka: „Dijelite isto lijepo ima, Andana“ (Pokrajac-Papucci 2017: 21).

Treća noć posvećena je crkvi sv. Eufemije i legendi o toj svetici. Galeb djevojčicu vodi na vrh crkve, hvali pogled s tog mjesta, opisuje specifičnosti crkve i način na koji su relikvije sv. Eufemije stigle do Rovinja. Osim legendi, u galebovom izlaganju stoje i suvremene relevantne informacije poput one da je tijelo svete izloženo u crkvi i da ga se jednom godišnje, 16. rujna, na dan zaštitnice grada Rovinja sv. Eufemije, može vidjeti.

I sljedeću noć galeb djevojčici daje informacije o rovinjskoj sadašnjosti i prošlosti, pri čemu nudi sve više takvih informacija koje ga stavljaju u ulogu turističkog vodiča, dok Andana koja je u početku stavljena u ulogu turistice sve više postaje djevojčica koja upoznaje i razumije mjesto svojeg podrijetla kojim će uskoro i sama moći samostalno i suvereno šetati.

U tekstu se nerijetko nalaze i elementi koji upućuju na odgojnu i obrazovnu ulogu ove pripovijetke. Oni se nenametljivo javljaju u cijelom tekstu, uz povremeno jasno upućivanje na važnost obrazovanja: „Ove dvije, kako ti kažeš slike, su zapravo mozaici od firentinske majolike s prizorima iz biblijskog raja, a natpis znači: UČIMO ZA ŽIVOT, NE ZA ŠKOLU“ (Pokrajac-Papucci 2017: 39). Nakon ove galebove tvrdnje uslijedila je kratka rasprava o školi i učenju, da bi se nakon toga ponovno razgovor poveo u smjeru upoznavanja rovinjskog prostora.

U jednom trenutku, Andana i baki pokazuje svoje sve veće poznavanje rovinjskog prostora pa je baka ponosna na svoju kćer koja, prema njezinim pretpostavkama, Andani priča o Rovinju. Međutim, Andana ne priča o podrijetlu svojeg znanja jer ni sama nije sigurna je li ono što doživljava stvarnost: „Kad se jutrom probudi, Andani ne bude posve jasno radi li se samo o živopisnim snovima ili ona zaista svake noći zajedno s Jurom, leteći obilazi grad“ (Pokrajac-Papucci 2017: 37). Ipak, na takav je način upoznala Rovinj i na kraju ljetovanja, Andana proslavlja rođendan odlazeći samostalno u vožnju biciklom.

Cilj ove ilustrirane knjige je, po svemu sudeći, bio sastaviti tekst koji bi djecu upoznao s Rovinjem. Ovaj grad na zapadnoj obali Istre mami u prvom redu svojim neobičnim i idiličnim izgledom koji privlači turiste. Činjenica je da turistički proizvodi nisu primarno usmjereni na djecu te oni informacije o pojedinim prostorima mogu dobiti tek posredno i to ovisno o sklonostima odraslih osoba da im ih prenesu. Pokrajac-Papucci je pripovijedanjem na djeci prezentirana na zanimljiv i djeci prihvatljiv način. Iako je veći dio teksta posvećen galebovim izlaganjima, dok su upiti djevojčice uglavnom svedeni na daljnje usmjeravanje pripovijedanja, ovaj tekst predstavlja dopadljiv materijal koji se može koristiti dvojako: kao suvenir namijenjen djeci koja žele upoznati Rovinj, ali i kao čitateljski materijal za njegove stanovnike jer obiluje podacima koji su nužni za poznavanje nekog kraja.

Za potrebe ovog rada, tekst je promatran iz perspektive dvojezičnosti. Iako je ona uobičajena i očekivana na prostoru Istre, treba uzeti u obzir da nisu sva djeca tijekom svojeg odrastanja tome izložena. Knjiga na djeci jasan i razumljiv način pojašnjava koncept dvojezičnosti korištenjem pojedinih izraza i naziva na oba jezika. Nije velika količina takvih riječi u tekstu, međutim, sama činjenica da je knjiga izdana dvojezično upućuje na to da se radi o važnoj pojavi među stanovnicima Rovinja i okolice. Međutim, u talijanskom prijevodu se na prepoznavanje ovakvi elementi dvojezičnosti kao što je slučaj u hrvatskom tekstu. To se može tumačiti na različite načine. Jedan od njih je da se radi o prijevodu i stoga nisu pronađene adekvatne hrvatske riječi koje bi, u sklopu prijevoda, funkcionirale kao talijanske u hrvatskom tekstu. Treba uzeti u obzir i činjenicu da je talijanski jezik manjine i stoga se može govoriti o pozitivnoj diskriminaciji utoliko što se podrazumijeva da će pripadnici talijanske manjine u Hrvatskoj znati većinski hrvatski jezik, a hrvatsko stanovništvo neće nužno tečno govoriti i u potpunosti razumjeti jezik manjine.

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Interkulturalni pristup poučavanju drugog jezika naglašava važnost razumijevanja i uvažavanja različitih kulturalnih čimbenika u procesu usvajanja drugog jezika naglašavajući isprepletenost jezika i kulture i polazište po kojem učenje jezika nadilazi usvajanje gramatičkih struktura i vokabulara.

Na pojedinim su hrvatskim prostorima u službenoj usporednoj uporabi uz hrvatski jezik i jezici nacionalnih manjina. U Istri se, tako, tradicionalno njeguje višejezičnost pa javne i privatne obrazovne ustanove omogućuju obrazovanje na hrvatskom i talijanskom nastavnom jeziku, uvažavajući istarske regionalne specifičnosti. One se, naročito u jezičnom izričaju, mogu promatrati na temelju književnih tekstova koji se objavljuju istovremeno na dva ili više jezika ili idioma i uključuju principe interkulturalnosti u pristupu poučavanju drugog jezika.

Primjena principa interkulturalizma u poučavanju drugog jezika analizirana u radovima suvremene hrvatske književnice Tatjane Pokrajac-Papucci ukazuje na važnost njegovanja jezičnog i kulturnog višejezičnog identiteta i lokalnog opredjeljenja kroz književna djela. Pokrajac-Papucci je iz vlastitog iskustva dvojezičnog odrastanja detektirala problem postepenog nestajanja dvojezičnog identiteta među novijim generacijama i pokušala ga riješiti ponudivši tekstove na standardnom jeziku uz prijevod na manjinskom jeziku koji je dio suživota na istarskom poluotoku. Vodeći se općepoznatom latinskom krilaticom *Quot linguas calles, tot homines vales* (Koliko jezika znaš, toliko ljudi vrijediš) pohvaljujemo hvalevrijedan podvig dječje spisateljice Pokrajac-Papucci da pisanim i slikovnim izričajem kulturu i baštinu svoga kraja približi djeci istarskog i šireg podneblja.

LITERATURA

Drandić, D., Lazarić, L. i Vivoda, L. (2022). Interkulturalni odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi. *Nova promišljanja o djetinjstvu/Rethinking Childhood: zbornik radova s međunarodne znanstveno-umjetničke konferencije*. Cindrić, M., Ivon, K., Šimić Šašić, S. (ur.). Sveučilište u Zadru, 409-422.

- Grabovac, B., Javor, R., Ivanović, J. i Pintér Krekić, V. (2023). Are there benefits of bilingualism in the socio-affective domain? *Croatian Journal of Education*, 25(1), 43–66.
- Jelaska i sur. (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Hrvatska sveučilišna naklada.
- Kolovrat, D. (2022). Interdisciplinarno poučavanje kulturne baštine Slavonskog Broda kao doprinos praksi. *Foo2rama: Časopis za odgojne i obrazovne znanosti*, 4(4), 35–50.
- Lazarić, L. i Drandić, D. (2017). Rana dvojezičnost u višekulturnoj zajednici. *Croatian Journal of Education-Hrvatski Časopis za Odgoj i obrazovanje* 19 (1), 129-143. doi: 10.15516/CJE.V19I0.2443
- Matticchio, I. (2022). Plurilinguismo urbano in Istria. Qualche nota sul paesaggio linguistico di Pula/Pola. *Colloquium*, 7 (1), 120-135. doi: 10.23963/cnp.2022.7.1.6
- Pavlović, T., Sučić, I. i Maglić, M. (2023). Stavovi hrvatskih srednjoškolaca prema etničkim manjinama: uloga multikulturalnosti, socijalnog identiteta i škole. *Sociologija i prostor*, 225 (3), 465-488. doi: 10.5673/sip.60.3.2
- Pokrajac-Papucci, T (2003). *Mašta čini svašta*. Pučko otvoreno učilište grada Rovinja.
- Pokrajac-Papucci, T. (2014). *Mala slikarica = La piccola pittrice*. Primacomm.
- Pokrajac-Papucci, T. (2016). *Išćen bičve*. Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade.
- Pokrajac-Papucci, T. (2017). *Andana i bijeli Jure : mala priča o Rovinju*. Grad Rovinj.
- Statut Istarske županije / Statuto della Regione istriana. https://www.istra-istria.hr/media/filer_public/f7/55/f755abcf-5bd4-44c6-b6c6-c21d07a6b3ae/210712_statut_iz_procisceno_dvojezicno.pdf
- Vrcić-Mataija, S. i Jasminka, T. (2017). Zavičajnost u hrvatskoj dječjoj književnosti. *Magistra Iadertina* 11 (1), 131-150. doi: 10.15291/MAGISTRA.1331
- Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (2022). *Narodne novine*, br. 48/2022. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_04_48_609.html